

יחד השבוע

בס"ד, עש"ק פרשת בראשית כ"ו בתשרי תש"פ והליון 395

יציאת שבת	כניסת שבת	ת"א
18:35	17:36	
18:33	17:21	ירושלים
18:36	17:39	באר שבע

טעם של בית

מכבדים את
הטעם
מכבדים את
השבת

כחזות השני שפתיך:

תורה שהקמתי באף

הרב מרדכי ברגר חושף את המסמכים הגנוזים משנות הבראשית של 'כולל חזון-איש'

הלבין חוט השני

אלחנן וינשטוק התערה בבית האבלים, והאזין לשביבי עובדות והנהגות מכלי ראשון על 93 שנים של תורה, הלכה ומידות

הביאנו המלך חדריו

המשגיח הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א והג"ר שלמה לזינשטיין שליט"א בשיחה עם הרב א. חפץ על מה שראו ושמעו בשנות הלימוד המשותף בחדרו

'רוח השם' לכוון האמת'

הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מספר לייחד השבוע' על המפגשים השבועיים עם מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל

הבהירות, הארת הפנים ושמחת הלב | הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מספר ל'יתד השבוע' על המפגשים השבועיים עם מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל

מדי יום שני, לאורך עשרות שנים, הייתה לרבה של 'רמת אלחנן', הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, קביעות עם להבחל"ח מרן פוסק הדור הגר"נ קרליץ זצוק"ל לדון עמו בדברי הלכה • שעות ספורות אחרי הלווית הרבבות, בשיחה מיוחדת ל'יתד השבוע', הוא סופד לעמוד ההוראה שהסתלק

"ראו בו מעלות שיהן השתלשלות ממדרגת רוח הקודש"

הרב יצחק לוין

צילומים: דוברות מעייני הישועה

האם יש לנו רוח הקודש? הרמב"ם כותב שהדס שנקטם ראשו כשר. משיג עליו הראב"ד וכותב: 'כבר הופיעה רוח הקודש בבית מדרשנו והעלנו שפסול'. שואל הכפות תמרים: הרי לא בשמים היא, מה זה הנוסח 'הופיעה רוח הקודש'? 'בחת"ם סופר מתייחס לנושא ואומר שיש רוח הקודש מעין נבואה, ויש רוח הקודש על מי שעוסק בתורה לשמה אפילו אם לא ישיגו יש לו כזה סיעתא דשמיא פתאום נהיה אור ומתחיל לזרוח, זה לא נבואה אלא כלשונו: 'רוח השם על עוסקי תורה לשמה שזוכים לכוון אל האמת ואפילו אם טבע חכמתם אינם כזאת, ישיגו כזאת.

← 'על דברי החתם סופר יש הוספה ממרן החזון איש זצוק"ל, הדוד של מרן רבי נסים זצ"ל, שמדבר

לפני כמה שעות הסתיימה בבני ברק הלווית ההמונים למרן הגאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל. התחושה בבני ברק כדברי הנביא: 'בכל רחובות מספד ובכל חוצות יאמרו הוי הוי'. הגענו לפתח חדרו של רבה של רמת אלחנן, הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, וביקשנו לשמוע את התחושה אחרי סילוקו של גאון ההוראה. 'היתה לי קביעות אתו במעונו כל יום שני, שם סיפרתי לו על דיני תורה שהיו לי והיה מתקן אותי שנים ארוכות, פותח הגאון הגדול שליט"א שהעצב על סילוקו של צדיק ניכר על פניו. 'אבל אני רוצה לומר לכם מי היה רבנו נסים זצוק"ל: סיימנו עכשיו את הימים הנוראים בהם אמרנו כל יום בסליחות: 'אל תשליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממנו',

עבור קרוביהם שנפטרו. ראשי הקהל בבראד עשו אסיפה גדולה והחליטו לקבור את העניים ללא תכריכים.

נודע הדבר לרבי שלמה קלוגר ולא מצא חן בעיניו, הוא הלך לאחד מראשי הגבירים, אותו גביר פחד ממחלה והסתגר בבית חדר בתוך חדר אמרו לו שהרב הגיע והוא יצא לשער. רבי שלמה צעק על ההחלטה של הגבירים ודרש ממנו לתרום כסף לתכריכים לעניים ואמר לו: 'אם לא תעזור לעניים, לא יועיל לך הכסף שלך וגם אתה...!'

הגביר ענה בקרירות שהוא לא השתתף באותה אסיפה, וכעת אין לו מה לעשות, רק מחר הוא יידע מה לעשות.

'היה שם ת"ח אחד שחשש שאותו גביר לא יתרום יותר לצרכי הקהילה ולמי הרב יפנה, אמר לו רבי שלמה קלוגר: אני מתפלל כל יום להקב"ה ורק אליו עיני תלויות!

'באותו לילה הגביר לא הרגיש טוב וחשש מקפידה של הרב ושלח את אותו ת"ח לומר לרבי שלמה שהוא מתחייב לעשות הכל, ובאמת הוא תרם וכל הגבירים תרמו, ואז נעצרה המגיפה.

'על כל פנים כשהיה צריך לצעוק, רבי שלמה קלוגר צעק. גם רבי נסים שהיה כזה נינוח ומיטיב עם כולם, פעם נכחתי שהוא נפגש עם סרבן לדון בדין תורה ורבי נסים צעק עליו ונזכרתי באותן צעקות של רבי שלמה קלוגר.

'במשך השנים היה לי אבלחט"א קשר אתו בוועד הרפואה של ביה"ח 'מעייני הישועה', אני שתקתי שם ולא השמעתני דברי בפני מרנן אבות בתי הדין. אבל התבוננתי וראיתי איך שהם כיבדו אחד את השני מרן הגר"ש וואזנר ומרן הגאון רבי נסים'.

חברותא למען 'שלום בית'

כמדומה שהרב שליט"א עשה אצל מרן הגר"נ מדי שנה מכירת חמץ.

'באמת עשיתי אצלו וכשנודע למנכ"ל קופ"ח על כך הוא מכר לי כי שמע בשיעור הרופאים שאני מוכר שם והיו עוד הרבה ששמעו על המכירה הזו ובאו למכור אצלי.

'היתה לי בקשה מרבי נסים: שהגוי יהיה רופא. כי גם בבורסה מכרו אצל אותו רופא ולתת רשות לקונה להיכנס ואין רשות ושילמו לו הרבה כסף בשביל זה. הוא היה רופא בעזר מציון וכך לאורך שנים הוא מכר את החמץ.

'אי אפשר לשכוח איך שקיבל במאור פנים כל מי שבא במחיצתו, איך שרץ בעצמו לפתוח את הדלת כששמע דפיקות על הדלת.

'פעם באה אשה להתלונן על בעלה הרבה טענות בנושאי שלום בית. מה עשה רבי נסים? דבר ראשון הוא שתק כדרכו... ואחר כך הוא קבע עם הבעל חברותא כל יום רבע שעה ובעקבות כך השלום בבית חזר על כנו'.

”

'הצעתי את הדברים לפני רבי נסים זצ"ל, והוא אמר לי: לגבי הגבאי אתה צודק, אבל הציבור חשב שהוא מתכוון לשם שמים, וממילא יש כאן גניבת דעת של הציבור והכסף שהגבאי משלם לו זה כספי ציבור, ועל זה לא מגיע לו. איזו בהירות הדעת!'

לו זה כספי ציבור, ועל זה לא מגיע לו. איזה בהירות הדעת!

כדי שלא לבייש...

אספר לכם עוד שאלה שנשאלתי, ומתוך תשורה נתן לראות את יושר ה'מושכל ראשון שלו': היה מגיד שיעור חשוב שמוסר שיעור קבוע בדף היומי שבא לשאול לפני שהתחילו ללמוד בשיעור פרק שביעי בבכורות שבו מפורטים מומי האדם הפוסלים את הכהן מלעבור עבודה בבית המקדש.

'וזה השאלה: לאחד המשתתפים בשיעור יש מום העונה בדיק לתיאור הגמרא. זה לא מהמומים הרגילים כגון ידו שבורה שזה אינו מבייש, אלא מום כזה שאם אסביר את המשנה בצורה ברורה כל המשתתפים בשיעור עלולים להסתכל עליו, והוא יתבייש מאד. שאל אותי המגיד שיעור: מה אעשה? האם אשנה קצת מהפירוש ואסביר זאת בצורה אחרת או שאתחמק מהפירוש ואבליע את המום כך שלא ירגישו ולא אסביר את המום, כדי שלא לביישו?

'לי היה נראה לכאורה שגם במקום שקיים חשש לפגיעה ביהודי שנוכח שם, אין לחשוש, כי הוא נפגע שלא כדין, כי יש לו להאמין שגם המום שבו הוא מאתו יתברך ומשפטי ד' אמת ולכן במ"קום הצורך לא חוששים לבייש כי הוא יודע שלא מכוונים אליו.

'שאלתי את רבי נסים והוא ענה לי שאם מדובר ביהודי שברור שיפגע מהדברים, על המגיד שיעור לדלג ולא להסביר את אותו מום כדי שלא להעליבו. איזה רגישות בבין אדם לחברו, איזה מחשבה על השני!

'התשובות שלו, זו לא נבואה, זו מתנת אלוקים, זה 'רוח קדש' שהוא קיבל מתנה משמים'.

כשרבי ניסים זצוק"ל צעק...

מספרים הרבה על המידות המופלאות שלו... 'בוודאי, אבל אני ראיתי פעם את רבי נסים צועק, ונזכרתי בגאון ישראל רבי שלמה קלוגר זצוק"ל. וכך היה מעשה: בתקצ"א היתה מגיפה של חולירע באירופה. המחלה התפשטה גם בבראד עירו של רבי שלמה קלוגר והוא התמסר מאד עבור החולים במיוחד החולים העניים. המציאות היתה שלא היה בית שאין בו מת רח"ל, ולכן מחיר התכריכים מאד התייקר ולעניים לא היתה אפשרות לקנות תכריכים

על שלושה דברים: בהירות המוחין והארת פנים עם שמחת הלב זוכה להעמיד הדבר על בוריו, והוא השתלשלות ממדרגת רוח הקודש. 'כל הדברים האלו ראיתי אצל רבי נסים: גם בהירות המוח, הארת פנים ושמחת לב בכל שאלה שהעליתי לפניו'.

'עסקה' עם הגבאי

'אתן לכם דוגמא של שאלה שהייתה לי ולא עלה על דעתי הכיוון שאותו אמר לי: היה בית כנסת שהיה עמוס במתפללים ולומדים בחול המועד סוכות, ולקראת הושענא רבה הצטברו מאות סידורים וחומשים ועוד ספרי קודש על השולחנות, הגבאי לא ידע מה לעשות, איך יסדר כל כך הרבה ספרים. אחד מהמתפללים ניגש אליו ואמר לו: תמורת מאתיים שקלים הוא מוכן לסדר את כל הספרים במוצאי שמחת תורה, הגבאי הסכים לזה.

'במוצאי שמחת תורה ניגש אותו מתפלל לבימה והפליג בשבח כבוד הספרים ומדת החסד והמעלה של מי שמחזיר ספרים למקומם, וביקש מכל אחד להכניס רק חמשה ספרים לארון, תוך דקות אחדות נהיה כל בית הכנסת מסודר. כעת הוא בא לבקש את כספו מהגבאי. אומר לו הגבאי: אני לא התחייבתי על דעת שכל הציבור יחזירו את הספרים. הם באו לפני לשאול אם הגבאי צריך לשלם לאותו מתפלל או לא.

'אני השבתי שהיה מקום לחייב את הגבאי למרות שהמתפלל לא עבד בפועל, כי בסך הכל הוא עשה 'חכמה' ו'בצל החכמה בצל הכסף' על חממתו מגיע לו תשלום. הבאתי לכך ראיה מירושלמי (ברכות פ"ז ה"ב) שם מסופר על שלש מאות נזירין שעלו בימי שמעון בן שטח, ושמעון בן שטח ביקש מגיסו ינאי המלך שיקנה עבורם בהמות לקרבן ולמעשה הוא עשה 'חכמה' ואח"כ רצה להרגו והוא ברח לפרס. אחר כך באו אל ינאי המלך אנשים חשובים ממלכות פרס. כשישבו אצלו וסעדו, אמרו לו: זכורים אנו שהיה כאן זקן אחד שאמר לפנינו דברי חכמה. סיפר להם את העובדה. אמרו לו: שלח והביאו. שלח אחריו ונתן לו הבטחה ובא. אמר לו: למה היתלת בי? אמר לו: לא היתלתי בך, אלא אתה נתת ממנו ואני מחכמתי.

'הצעתי את הדברים לפני מרן הגאון רבי נסים זצ"ל, והוא אמר לי: לגבי הגבאי אתה צודק, אבל הציבור חשב שהוא מתכוון לשם שמים, וממילא יש כאן גניבת דעת של הציבור והכסף שהגבאי משלם

שיעור פרטי בגדלות:

הם נמנו על קבוצה מצומצמת של תלמידי חכמים ומזכי הרבים, שחבריה זכו במשך שנים ארוכות ללמוד עם מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל בחדרו מוסר ודעת, תורה חכמה ויראת אלוקים • לאחר ההלוויה נועדנו עם שניים מהם - המשגיח הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א ומזכה הרבים הג"ר שלמה לווינשטיין שליט"א - לשיחה מרוממת, גדושת עובדות מופלאות ותובנות מאלפות מחייו ותהלוכותיו של מרן בעל 'חוט שני' זצוק"ל • לא להתרפק על העבר בלבד באנו, אלא לרומם את ההווה, להעניק למי שאין לו מושג את ההזדמנות לאחוז בשולי הגלימה ולהתרומם עמה

הרב א. חפץ

ציילומים: ארנון 'יתד נאמן'

רבי שלמה לווינשטיין שליט"א עוצם את עיניו בערגה. לא, הוא איננו יכול לזכור מתי בדיוק החלה אותה 'חברותא' מופלאה, של מרביצי תורה ומוסר ברבים עם מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל. יממה לאחר ההלוויה, עיניו אדומות. אולי מעייפות בסיום עוד דרשה ברבים, ומן הסתם גם מהמרעוה שהויל על מורו ורבו זצוק"ל. 'כיצד זה התחיל אינני זוכר', הוא מוסיף, 'אבל זו הייתה בפירוש עוד פעולה של מרן הרב זצ"ל לתועלת הכלל - למען הללו שמדברים לפני הרבים ול'מגידים', שנוכל לקבל דרך והכוונה ולשאל ככל אשר נצטרך. הצטרפו לשיעור ראשי כוללים ותלמידי חכמים נוספים, חלקם בקביעות, וחלקם זמנית. 'המיוחדות הייתה שהיה ברור לכל אחד מאתנו שכל מה ששומעים זו 'דעת תורה', ואלו הדיבורים ההגונים

בחקלית והמושלמים על פי הלכה ועל פי השקפה. הייתה לו מסורת מבית אבא, ומהתורה עצמה. והיה לנו מאד נוח ונעים - כאשר ידענו שרוכשים ושומרים מה שאפשר לצטט ברבים ותלמידים - ללא כל בעיה כי 'אין בודקין מן המוכח ולמעלה'. במה עסקתם? מה למדתם עם מרן הרב זצ"ל? 'למדנו פרקי אבות עם פירוש רבינו יונה. את דברי רבינו יונה מרן הרב זצ"ל ידע בעל פה כי כמה פעמים ראינו כיצד מסתכל לצד, אך ממשיך לקרוא על פה את דבריו של רבינו יונה. למדנו גם 'שערי תשובה' ועוד ספרים. הוא היה קורא כדרכו ומפעם לפעם משליך לעברנו פנינה יקרה מפז או ביאור דק במשפט קצר. היה צורך מצדנו למצוא נקודות לשאל ולשאוב מכאור. רבי חזקיהו שליט"א היה יודע את מלאכת הקורש, לשאל ולדלות מבאר המים החיים. לפעמים מרן הרב עצמו סיפר משהו מרבותיו, וכדרכו, בעדינות ובדרך אגב.

הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א נכנס לחדר, ושומע את האמירה - כי 'רבי ניסים ידע בעל פה את פירוש רבינו יונה', והוא מגיב: 'למרות שידע על פה, אם אתה זוכר רבי שלמה ידידי, הייתה פעם אחת שכבר היינו בדרך לביתו, ואמרו לי הוא לא יאמר היום את השיעור. שאלו אותו מדוע, הוא לא הסביר, אך סירב בהחלטיות. 'אחר כך אמר: 'לא אמרתי, כי לא הכנתי את השיעור'. ובהזדמנות אחרת, סיפר הנכד הג"ר רבי נחמן קרליץ כי שאל אותו: 'מה יש להכין את השיעור הזה, הרי הסבא קורא את מה שידוע שנים רבות, ובסך הכל לומר עם המשתתפים בצוותא? 'השיב לו רבי ניסים: 'אם אני לא מכין אינני אווזו בוה, ואין לי לומר את השיעור'. אגב, הוא אמר לי פעם וסיפר, כי 'בעת שלימדתי שיעורי תורה בישיבת וויזניץ, לפני אמירת שיעור הייתי מכלי 7 שעות, ואינני מאמין שלך מספיקה הכנה פחותה מכך' - אמר בפשיטות. המשגיח רבי חזקיהו שליט"א: הוא אמר שיש תורה שבכתב ל'מוסר התורה', ויש תורה שבעל פה. התורה שבכתב, הוא 'ספר משלי' והתורה שבעל פה - פרקי אבות. ואכן, למד אתנו משלי עם רבינו יונה וקצת מהגר"א, וגם פרקי אבות עם פירוש רבינו יונה, וגם למד חלקים מ'שער הביטחון' שבספר 'חובת הלבבות'.

כשרבי איסר זלמן נפצע

כאמור, לעיתים גם סיפר לנו עובדות. פעם, אומר הג"ר שלמה לווינשטיין שליט"א,

הכנסת ברמת אהרן. לא רק אני אלא כמה אחרים שהיו אז באותו יום בבית ראו אותו מתעטף בכבי. הפעם השנייה: בעת אסיפה בביתו בעניינה של משפחה פלוגית שהקיפו אותה בעיות וייסורים. העסקנים ישבו אתו לדון כיצד לסייע, זה ואמר בכה וזה אמר בכה. בין הדברים הכריז אחד הגאונים "הילדים של משפחת... מעולם לא ראו יום טוב בחייהם". מיד למשמע המשפט הזה, נשמע קולו של רבי ניסים כשהוא פורץ בבכי. והרגע הזה היה מרגש ביותר.

פעם שלישית הייתה, כאשר ישבתי לצדו בערב יום ט' באב, והוא פרוץ בבכי. ומעשה שהיה, ואקדים:

בהודמנות, לקחתי את מרן הרב ברכב שלי, לכנס של נשים בימי בין המצרים. בדבריו כבינוס, בין הדברים, אמר כדלהלן דברי חכמה והתעוררות: הגמרא אומרת (במסכת תענית) 'רבי שמעון בן גמליאל אומר כי לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין וכו' וחולות בכרמים'. כתוב בגמרא כי יום כיפור, מוכן לכל מדוע הייתה שמחה כל כך גדולה עד שיצאו לרקוד מרוב השמחה, אבל שואלת הגמרא - מה היה בחמישה עשר באב? הגמרא שם מבארת באחד ההסברים: "רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו, יום פסקו מלכרות עצים למערכה".

בפשטות לומדים, שהשמחה היא על גמר המצווה של כריתת עצים למערכה (וכעין שמחה שעושים לגמרה של תורה בסיום מסכת) אבל 'רבינו גרשום' (במסכת בבא בתרא) פירש: "ולפי שבשעה שהיו עוסקים לכרות עצי המערכה היו מתבטלים מתלמוד תורה, אבל אותו יום פסקו ועשאוהו יום טוב שמאכן ואילך היו עוסקים בתורה".

שאל מרן הרב: כמה אנשים עסקו בכריתת עצים למערכה? מסתמא כמה בורדים ואולי כמה עשרות של אנשים - שהיו שליחים של עם ישראל כדי שיהיו עצים במערכה, ורק הם בטלו מחמת כך מתלמוד תורה, וכעת הם שבו ללמוד.

כיצד נגדיר את זה? אומר הרב לווינשטיין, בחמישה עשר באב נפתח 'כולל בעלי בתים' נוסף בירושלים - שאותם עשרות אנשים שבו לתלמודם, מחמת כך הייתה שמחה גדולה ויום טוב - שבנות ירושלים היו יוצאות וחולות בכרמים מרוב שמחה. תראו היטב בגמרא, שלגבי השמחה ביום כיפור לא היה קשה בכלל מדוע רקדו, שהרי הוא היום של מחילה סליחה וכפרה, וכוים? האם ראיתם אנשים שבמוצאי יום

”

השופט קרא לרבי ניסים

ושאל: כבוד הרב,

האם נכון מה

שהיא אומרת?

רבי ניסים חשב

שניה כמנסה

להיזכר והשיב:

אינני זוכר

שאמרתי כך...

כשיצא, נשאל:

הרי מה שהיא

אמרה אינו אמת

כלל, ולמה הרב

לא אמר "וזה

שקר"?! השיב

רבי ניסים:

חששתי מחנופה

לרשעים”

‘הסביר לי מורי הגר’י סילמן: ‘על מה היה אמש הדיון? הרי על כבוד שמים, אדם במעמד שכזה מתנהג כך, זהו חילול ה’ ויש להטיל עליו סנקציות. בכאלו רגעים אני נוהג לחשוב: אם לי בוער כביכול כבוד ד’ יותר מלרבי ניסים, כנראה שהבעיה אצלי, לא אצלו...’

הכיפורים יוצאים לרקוד על כפרת עוונות שלהם? מדוע באמת לא רוקדים, כי כדי לרקוד צריך קודם לכן ‘יראת שמים’ להבין עד כמה אני מלוכלך מהחטא, ואז, כאשר באה הכפרה ומגיע הרגע של סליחה ומחילה יש שמחה גדולה מאד עד ריקודים, אבל היום, כאשר אנו לא מבינים עד הסוף מהו האסון של חטא, לכן לא רוקדים.

המשך מרן הרב זצ”ל, לגבי חמישה עשר באב בוודאי שלא מובן לנו כלל, מדוע בנות ישראל היו שמחות כל כך, והוא הסביר, בשלמא תלמיד חכם מישראל שעוסק כל ימיו בתורה וממית את עצמו על התורה ויודע את ערך מעלת התורה, אפשר להבין כי אם שומע שנפתח מקום תורה עם כמה עשרות לומדים, הוא שמח ומאושר, עד כדי שהוא יכול לרקוד ברחוב העיר על ריבוי תורה בישראל (רבי ניסים הבין!). אבל זה הכל באדם שכזה, אך ‘בנות ירושלים’ שאינן עוסקות בתורה מדוע הן שמחו ויצאו לחול בכרמים על שהנה כמה אנשים נוספים שהפסיקו החלו שוב לעסוק בתורה?!

סיים רבי ניסים מדוע אנחנו לא מבינים, כי - “אמר רבי שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים וכחמישה עשר באב” היינו כך היה פעם, בעבר בעת שבית המקדש היה קיים. רבי שמעון בן גמליאל היה דור אחד בלבד אחרי חורבן בית המקדש, והוא אומר “היו ימים טובים” היה וכעת אין! כי אחרי החורבן כבר לא הייתה כוז דרגה של מחולות בכרמים ושמחה ויום טוב על מחילה וכפרה ועל תוספת תורה בעם ישראל. עד כאן מה שאני זוכר שאמר באותה דרשה. ואקדים פרט נוסף. הייתה לי קביעות מדי שנה להיכנס אליו בערב ט’ באב - לומר לפניו את הדרשה שלי בט’ באב.

ואז, לאחר שנתיים מאותה דרשה שלו, כאשר ישבתי בחדר בערב ת”ב, ואמרתי לו את הדרשה העתידית שלי, בין הדברים שילבתי ואמרתי את הווארט הזה כפי ששמעתי אז מפיו... אמרתי ואמרתי - - נתתי את התיאור הנ”ל ואת דבריו המתוקים הנ”ל - כיצד הייתה נראית דרגת עם ישראל בעת שהיה בית המקדש קיים. ואז - - מרן הרב החל לבכות ולבכות. המעמד היה נורא נרגש. וגם אני דמעת. לא יכולתי לעמוד אדיש בעת בכי הטהור. בכי מתגלגל של גדול בישראל המתגעגע לאותן דרגות נעלות שהיה לעם ישראל בעת בניין בית המקדש.

אולי זו מחמאה לכם, שאמרתם את הדברים כל כך טוב, יוצא מן הלב, עד שמרן פרץ בבכי... אבל אני לא בכיתי, הוא בכה...

הכרעה גורלית

רבי שלמה לווינשטיין עושה אתנחתא ומספר כהקדמה מעניין לענין.

‘פעם השתתפתי בעת שישבו בחדרו שניים מבית הדין של מרן הגר”ש וואזנר זצוק”ל ושניים מבית הדין שלו - הגאונים הרב פוזן והרב סילמן שליט”א ודנו בעניינו של פלוני איש ציבור שהתנהג שלא כראוי והיה צורך להענישו.

‘האיש, שהיה עתיד להיענש, ביקש שימתינו עד אחרי חתונת בנו, וחלק מהדיון היה האם באמת יש להמתין לו.

‘עמדתי בצד החדר והייתי סוער במקצת - ברגע שהבנתי כי יש צדדים להקל על אותו רשע להמתין ולהאריך לו אפיים. הייתי סבור שאין לוותר כלום.

כאשר הם מגיעים, אם כן, בשלמא סבר פנים יפות עוד אפשר להבין, אבל ‘בשמחה? אתמהמה. וכי אפשר? זה הרי קשה עד מאד. השיב לו הרב בחיור האופייני שלו: ומי אמר שמבקשים ממך רק דברים קלים?...

‘לשקר זו לא השתדלות’

היה זה כאשר שני היארצייטים של מרן החזו”א ומרן הגראמ”מ שך באו ביחד זה ליד זה. שאלנו אותו בעת השיעור: הנה היה לשניהם מחנה משותף נוסף מלבד קו עמל התורה הנורא שלהם. כי מרן החזון איש כותב במכתב הידוע כי לא זכה לשום עונג מתענוגי החיים ורק חולי ומכאוב וכו’, ומרן הגראמ”מ שך אמר פעם להרב לורנץ: ‘לא היה לי יום טוב וקל בחיים, אך עם כל זאת אין כמעט בן אדם מאושר כמותי’.

ממשיך המשגיח שליט”א: שאלנו את רבי ניסים - האם למרות שך עבר עליהם בחיים, למרות זאת הם הגיעו לאושר מיוחד ומופלא, או שמא - בגלל כך...?

מרן רבי ניסים השיב לנו: פשיטא שבגלל כך! פעם שאלו, כיום מגיעות בדואר מדי שני וחמישי - בקשות לצדקה וחסד למצוקות גדולות. האם אברך שכבר נתן את כל כספי ‘מעשר כספים’ שלו, חייב לתת עוד? השיב מרן הרב: זו הנהגה מוסרית כאשר רואים צרה כזו של השני לא להתעלם ממנה. שאל אחד הנוכחים: אנחנו שואלים את הרב מצד הדין ולא מבחינה המוסר... השיב הרב: ה’מוסר’ הזה, הוא דין.

גסי הגי’ר רבי אברהם צבי טויב שליט”א שאל אותו פעם אודות אישה שבמקום עבודתה הסכימו לרשום לה כמה שבועות עבודה נוספים בלבד שהיו חסרים לה (כדי לקבל משכורת כספית נוספת ממשרד החינוך), האם לעשות את זה או לא? מרן הרב השיב: יהודי המאמין שפרנסה זו ‘השתדלות’ יודע גם כן כי לשקר אין זה בכלל ההשתדלות.

פעם שאלו אותו בשיעור: יש יהודים, שנוהרים להתנהג על פי דברי מרן החזון איש שיש להיזהר מאכילת דברים של תענוג לחלוטין. האם גם בשבת יש להתנהג כך - לא לאכול מאכל טעים. והוא השיב: ההנהגה בעם ישראל לאכול בשבת דברים שהם טעימים.

זכורני שפעם אחת שאלתי אותו שאלה מע-ניינת בעקבות דין תורה שידעתי עליו מקרוב, וכה שאלתי:

בדין תורה הזה שני הצדדים הם אנשים מיוחדים מאד במעלתם והטענות העולות בעת הדיון הם, **המשך בעמ’ 40**

אבל שתקתי כי מי אני שאדבר במקום גדולים. ‘הבחנתי כי רב נוסף חושב כמותי, וגם הגאון הרב סילמן שליט”א היה לו צד שאין להאריך אפיים כלום, וקיווייתי שהם כבר יאמרו את דעתם למרן הגאון רבי ניסים. אבל, מה אעשה שההכרעה הייתה פה אחד על פי מרן להמתין לו. הגאון הרב סילמן שתק וקיבל.

‘למחרת, שאלתי את הגאון הרב סילמן שליט”א מדוע, הרב לא הגיב כלום?!

‘אמר לי מורי הגאון הרב סילמן, אסביר לך: על מה היה אמש הדיון? הרי על כבוד שמים, שהנה אדם במעמד שכזה מתנהג כך, ואין זה כבוד שמים אלא חילול ד’ ויש להטיל עליו סנקציות. התאספו לצורך כך. בכאלו רגעים אני נוהג לחשוב לעצמי: אם לי בוער כביכול כבוד ד’ יתברך יותר מלרבי ניסים, אז כנראה שהבעיה אצלי, לא אצלו... ולכן אני שותק.

‘תבינו, מכריז הרב לווינשטיין, היה ברור לכל, לכל האנשים הגדולים בדור ולמרנן ורבנן כי ליראת השמים של מרן הגאון רבי ניסים - אין אח ורע’.

מי הוא האומלל?

המשגיח רבי חזקיהו משקובסקי שליט”א אומר בהתרפקות על זיכרון הרגעים במחיצתו של חוט השני הנס להתנוסס - מרן הגאון רבי ניסים זצוק”ל: אומר לכם במירוץ הכנף, כמה מילי מעלייטא מהשיעור שהשתתפנו בו - אומר לנו כבוד הגר”ח”י משקובסקי שליט”א.

מרן זצוק”ל אמר לנו פעם משפט נורא: “אומלל מי שלא טעם את הטעם המתוק - של הוויתור”.

האם כבוד המשגיח שליט”א זוכר פעם שמרן הרב התרגש בעת השיעור?

‘אינני זוכר כעת משהו מיוחד, אבל משהו קטן אני נזכר, היה זה אחרי אותה הזדמנות שסיפר לנו על בתו הצדקנית הרבנית צ. רוזנברג ע”ה, כי ביל-דוּתה היא נכנסה פעם לבית, ובכתה. שאלתי אותה לסיבת הבכי, והיא השיבה ‘חברה שלי פגעה בי’. אמרתי לה: כל יהודי מתפלל שלוש פעמים ביום ‘ונפשי כעפר לכל תהיה’, ומאז לא נשמעה ממנה שום טרפוניה על שפגעו בה. ולאחר הסתלקותה של הבת הצדקנית הזכרנו לו את הסיפור הזה שסיפר עליה, והייתה ניכרת עליו התרגשות’.

ממשיך הגאון שליט”א: אני נזכר כי ידידנו הגי’ר רבי שלמה לווינשטיין שליט”א שאל פעם את הרב בעת השיעור, יש שתי מימרות בחז”ל הקדושים ‘הוי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות’ ויש ‘הוי מקבל כל אדם בשמחה’.

הרב הרי יודע כי יש אנשים שאפשר להתפוצץ

שיעור פרטי בגדלות

המשך מעמ' 12

שכל אחד טוען במאת האחוזים שהשני משקר. כיצד יכול להיות כדבר הזה, הרי אנחנו מכירים היטב את שני הצדדים שהם יראים ושלמים וגם הרב מכיר את שניהם, וברור שאחד מהם לא חשוד לשקר, וכיצד יכול להיות שבוודאי הנה אחד משקר? !

מרב הרב חייך פורתא והשיב: אתה לא יודע מה הן 'נגיעות'. כאשר יש 'נגיעות' הראיה משתנה. הוא רואה אחרת, עד שבטוח לו כי אינו משקר, ושכך היה ממש... הוא משוכנע שאומר אמת.

בלתי לד' לבדו

רבי שלמה לווינשטיין מספר את מה שהתרחש אתו כאשר הגיע פעם אחת לבית מדרן הגאב"ד זצ"ל: התנהל בשעתו גט קשה. משפחת האישה התעקשו מאד והציקו מאד, ולא הסכימו לקבל גט. וזה לא היה פשוט בכלל, כי הם היו אנשים תקיפים. נכנסתי פעם לבית מדרן הרב, והם היו בחדרו של מרן הרב, והדלת הייתה סגורה. (מי שמכיר את החדר ואת הדלת הסגורה...)

הם צעקו עליו אישית - נורא ואיום. לא יכולתי לשמוע. שלחתי את בנו של מרן - רבי שמואל שליט"א שיכנס פנימה וישאל את הרב - אולי כדאי לקרוא להרב סילמן שיהיה גם הוא נוכח במקום, לצדו? הבן שליט"א נכנס לתוך לוע הצעקות המבישות, ושאל את אביו.

רבי ניסים אמר לו שיצא מהחדר ובלי לעשות כלום!

פעם שנייה נכנסתי לבית הרב, אחרי יומיים, ושוב הם היו בחדר, והודעו עתי לשמוע בשנית את הצעקות ואת החרפה.

שוב קראתי לבן שליט"א ובקשתי שייכנס וישאל האם לקרוא לאחד הדיינים מבית הדין, אולי בכל זאת להביא את הגאון הרב סילמן. "לא לקרוא לאיש. ואם אפשר תצא מהחדר" - הורה לבנו בעדינות ובהחלטיות.

בפעם השלישית שהייתי נוכח במעמד ההוא, כבר לא שאלתי שאלות, יצאתי בעצמי מהבית ונסעתי לביתו של הגאון הרב סילמן שליט"א, כי ידעתי שמרן סומך עליו בכל דבר ועניין ויש לו כלפיו הערכה בלתי מסויגת בשיקוליו ובהכרעותיו הגורליות לענייני הכלל, וביקשתי מהגאון הרב סילמן שליט"א: "אנא, שהרב יבוא ויסייע לרבי ניסים, זה לא לעלות על דל שפתיים את הסגנון והדיבורים שנשמעים שם מעבר לדלת, וכבר זמן רב שזה כך, והרב יושב ושותק, וכמה אפשר לסבול וכי מותר

בארוכה כדי להציג את התמונה המרהיבה של רור ממותו. ועוד חזון למועד.

שיעור מופלא ב'פלך השתיקה'

אנו מזכירים בערגה, שהגה"צ רבי ראובן קרל-שטיין זצ"ל, מבני החבורה, כבר איננו כמה שנים... רבי שלמה שליט"א מגביה עיניים למרחק הימים ומספר בשמו:

פעם אחת אחרי השיעור, רבי ראובן קרלשנטיין זצ"ל סיפר לי, כי התנהל פעם דיון בבית משפט ובמצוקה שהתגלגלה מחמת הדיונים בבית משפט, רבי ניסים בענוותנותו וטוב ליבו הסכים לבקשת הבעל לבוא להצילו, ולהעיד למענו בבית המשפט. כאשר מרן הגיע, השופט התרגש במיוחד שהנה רבי ניסים בעצמו בא להעיד בדיון שהוא עוסק בו, השופט קיבלו בכבוד גדול ואמר לרבי ניסים כי לא יצטרך להישבע ולא להיות חייב לכללי בית משפט הנוקשים וכו'. מרן העיד את עדותו, וכמובן שהעדות חיסלה לחלוטין את כוחה השקרי של האישה. תוך כדי שרבי ניסים יוצא, האישה קראה בקול לשופט: כבוד השופט יודע מה שהרב קרליץ אמר עליו? הוא אמר כי השופט דנן 'מרים יד בתורת משה' ועוד ועוד. השופט קרא לרבי ניסים ושאל: כבוד הרב, האם נכון מה שהיא אומרת? רבי ניסים נעצר חשב שנייה כמנסה להיזכר והשיב: אינני זוכר שאמרתי כך...

אחרי שיצא שאלתיו, סיפר רבי ראובן קרל-שטיין, הרי מה שהיא אמרה אין זה אמת כלל, לא נכון, ומדוע הרב לא אמר "לא אמרתי עליך מעולם, וזה שקר"? ! השיב רבי ניסים: כי חששתי מחנופה לרשעים... כאלו היו שיקוליו בקודש ברגע כמימרא ובהכרעה רבתי כחד מקמאי.

עוד סיפר לנו רבי ראובן הצדיק זצ"ל כי התקיימה אסיפה של גדולי תורה בירושלים בהשית תפלות רבי ניסים זצ"ל. נכנס לאסיפה בתחילתה יהודי מסוים וגער ברבי ניסים לעיני כל (היה מן הנמנע להוציא אותו) והוא לא נתן לפתוח את האסיפה, צעק והפריע.

כמובן שרבי ניסים שתק כל העת ומפעם לפעם הביט עליו ושוב הוריד את הראש ואח"כ שוב הקשיב ושתק, עד שלפתע פנה רבי ניסים לרבנים היושבים לצדו ואמר, הרי אנחנו מאבדים סתם את הזמן, חבל על הזמן, לא נצליח היום לדון בעניין שלשמו התכנסנו, הבה נלך.

השיב לו כ"ק האדמו"ר רבי שלום נח מסלונים זצ"ל, ואמר לו: לרב זה אכן בזבוז זמן, אבל בשביל לנו כל רגע יקר, כי כזה שיעור שאנחנו למדנו כעת, אין לנו כל יום...

עד כדי כך להבליג על הצער של מרן הרב? ! זה הרי חייב להסתיים."

אמר לי הגאון הרב סילמן כדלהלן: מצדי אין בעיה, אני יכול לבוא ולהשתתף בדיון ותוך דקות ספורות הם יהיו בחוץ, ולא דרך הדלת... אבל גט לא יהיה... אך שמע נא היטב מה שאני אומר. הנה ישנה מצווה רבה וגדולה להתיר עגונה לבעלה, ומאז שיש 'חרם דרבינו גרשום' שאין אפשרות לקחת אישה נוספת, ישנה גם מצווה גדולה לסייע לעיגון של הבעל, ורבי ניסים עוסק כעת במצווה גדולה זו, והשתיקה שלו היא בלתי לד' לבדו, ואתה תראה שבסוף הרב ישיג את המטרה ויהיה גט...

ואכן, אחרי כשבוע היא קיבלה גט. אחרי ימים בודדים נכנסתי למרן ראש הישיבה הגראי"ל זצוק"ל וסיפרתי לו שלולי הייתי נוכח לא הייתי מאמין שיש מי שיכול להבליג עד כדי כך. התבטא מרן זצוק"ל: אתה מדבר אודות רבי ניסים, הרי עשרות שנים שהוא עובד על עצמו כדי להגיע לידי כך. מרן שתק קמעה רהרר ואז החל מונה כמה משמותיהם של ראשי עדות ומנהיגי קהילות שנחשבים 'אנשי מעלה' והתבטא: הם, כולם, לגבי רבי ניסים כמו נמלה קטנה ליד ענק.

לרעוד בכל פעם מחדש

אנו חסים על זמנו של מזכה הרבים הרב לווינשטיין אבל מתעקשים ומבקשים: דוגמא קלה נוספת של יראת שמים בטרקלינו הפנימי של מרן זצ"ל. אני אנסה להסביר לכם מה זה יראת שמים טהורה של רבי ניסים:

מה העיסוק של 'אב בית דין' הגדול בעולם? הוא הרי מתעסק בתמידות, ועשרות שנים של התעסקות עם כל הגנבים, עם כל השקרנים, עם כל האנשים השפלים והשוליים שמתהלכים ושקיימים לפעמים במחננו.

וכעת תשמעו היטב - אומר הג"ר שלמה לור-נשטיין שליט"א - הייתי נכנס אליו בהתעסקותי בענייני הכלל (ב'משמרת הקודש והחינוך') כל יום, ולפעמים כמה פעמים ביום אחד. ופעמים רבות מאד שנכנסתי כדי להציג בעיות קשות ומכאיבות כדי לקבל הכרעות, וכל פעם כאשר נכנסתי עם 'סיפור חדש' הוא היה מחוור ומתחיל לרעוד.

אתם מבינים מעט את המושגים של האדם הזה ביראת שמים. כך היה כל פעם מחדש מרן הרב היה מחוור וממש רועד.

רבי שלמה לווינשטיין מאריך רבות במאמרי חז"ל ומסביר את המושגים במסירותו של מרן הרב למען הכלל - כיצד החזיק את כל האידשקייט של בני ברק ומצודתו פרוסה על הארץ והעולם, ומפרט

"כשנבר לא תוכל לשאול אותי", אמר ר' חצק'ל, "שאל את רבי ניסים!"

אלחנן וינשטוק

צילומים: אריה גלר, מ. יעקב

יום רביעי כ"ד בתשרי, רמת אהרן בבני ברק. יום לפני כן, בשעת לפני הצהריים, לא היה שיץ להיכנס למבואות השכונה שהתמלאה בהמון אדם. רבבות עמך בית ישראל שבאו לתת כבוד לתורה מאן דתני ומתני לית ליה שיעורא. היום, דרכי רמת אהרן אבלות. בשביל הצר שמוכיל מרח' הרב כהנמן לרחוב רבי מאיר נראים כל הזמן צועדים הן יהודים מבוגרים, הן צעירים יותר שבאים לנחם ולהתנחם בבית הגדול.

הבית הצנוע ברחוב רבי מאיר 6, בית פשוט בקומות ששנים רבות היה 'תל תלפיות' להמוני בית ישראל שבאו לשאול בדבר ד' זו הלכה, למאות תלמידים שהתעטרו כאן בבית בכתר ההוראה ומכהנים פאר בקהילות רבות בארץ ובעולם, עומד כעת מיותר. בפתח הבנים מודעות אבל רבות מקהילות שונות ומארגונים רבים המבטאים כי 'כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ד''. עלינו במדרגות המור כרות לקומה הראשונה, בחדר הכניסה, החדר הזכור מימי שבתו של מרן פוסק הדור זצוק"ל לענות לשאלות הכלל, יושבים הבנים הרבנים הגאונים שליט"א.

אם בכל בית אבל אמונים על דברי חז"ל כי 'אגרא דבי טמא שתקתא', בבית

משפחת קרליץ, שכפי שהתבטא פעם מרן החזו"א זצוק"ל השתיקה בה היא 'מום משפ' חתי', על אחת כמה וכמה. דומיה מנסרת בחלל החדר. גם אלו שבאו לנחם יושבים בשתיקה. אחד מבני הבית מסביר לי, כי כאן בבית אמונים על מה שאמר פעם מרן הגאון רבי נסים זצוק"ל שנשאל: מה למדנו מהדור הגדול מרן החזון איש זצוק"ל, וענה: לא להיות מבוהלים! גם בערבי חג ומועד, כשהבית מלא בתלמידים ובתלמידי חכמים שבאו לשמוע דבר ד' מרבי נסים, גם כשבאו לעיתים בעלי דינים בדיני תורה לצעוק על העושק אותם, גם כשנערכו בבית חופה וקידושין ע"י מרן לגרים ובעלי תשובה, גם בזמנים עמוסים שכבתים אחרים זה זמן לחזק ואין מקום ואין זמן לדברים נוספים, רגוע ושלם.

לכאן לבית, היו מביאים עשרות אנשים בערב פסח כמיות של מוצרי חמץ למכירה לגוי והכל מתקבל בסדר פנים יפות, ברוגע בשמחה. לעיתים גם היה החמץ נשפך ומתפזר. בקבוקי בירה שנשברו, שקדי מרק שהתפזרו, כאן אין כעס ואין רוגז, אין שיקולי נוחות, כאן בבית היה רק את מילוי התפקיד הגדול לשרת את מלך מלכי המלכים.

"פעם", מספר לי הנכד שליט"א (החפץ בעילום שמו באופיינות קרליצאית...), "הגיע לכאן חשבון חשמל גדול מאוד, והתברר

שהסיבה לכך היתה שהגיעה ביקורת מחברת החשמל לבית הרב והם ראו שהבית שוקק חיים. הבית מלא באנשים שונכסים ויוצאים מלפני הרב, עומי דות נשים ובנות ומתקבלות אצל הרבנית, ומתוך כך הסיקו שזה לא בית מגורים פרטי אלא יש כאן עסק. תעריף של עסק הוא גבוה יותר מבית פרטי, וזוהי תוצאת החישוב".

שניים שלמדו ושתקו...

לחדר נכנס ראש ישיבת פוניבז', הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א, שהכיר היטב את מרן הגר"נ זצוק"ל עוד מימי נעוריו בישיבת פוניבז' לפני שבעים שנה ויותר. שני בחורים שר' הקים היו בישיבה אז, הוא אומר לבנים האבלים, ושניהם רק ישרו ולמדו, ושתקו. היו אלו אביכם זצ"ל ויבלחט"א מרן ראש הישיבה הגאון רבי גרשון שליט"א.

אחד הנכדים מספר מה ששמע מהגאון רבי משה קפלן שליט"א, שהיה מתייעץ בכל דבר עם מרן המשגיח רבי יחזקאל זצוק"ל. פעם שאל את רבי חצק'ל: כשלא אוכל לשאול את המשגיח, את מי אשאל, אמר לו מרן המשגיח: את רבי נסים! ומאז לאורך עשרות שנים דבק בו.

אחרי כמה שנים התייעץ בנושא פלוני עם מרן ראש הישיבה רבי דוד זצוק"ל והוא אמר לו שלא יתייעץ בו: עם אחרים (שכונתו היתה על כאלו ששייכים לבתי מדרש אחרים). אמר לו רבי משה קפלן: המשגיח אמר לי להתייעץ עם רבי נסים. אמר לו רבי דוד: 'רבי נסים זה לא מישוה אחר, הוא משלנו הוא מקלם'...

ראש הישיבה שליט"א מהנהן בראשו. רבי נסים היה באחרות חייו קלאמי. בקביעות שלו. בסדרים שלו ובשתיקה שלו.

ובאמת אביו הגאון הגדול רבי נחום מאיר זצוק"ל היה מקלם. ראש ישיבת פוניבז' שליט"א נזכר בימים עברו, בשנים הראשונות של הישיבה, כשמרן הרב מפוניבז' זצוק"ל היה מוסר שיעור כללי בשבת אחה"צ לפני מנחה, ואביו רבי נחום מאיר היה מגיע לשמוע את השיעור והיה מתערב בשיעורים ומתווכח עם הרב.

נאום של 'שלוש דקות'...

'על הנאום של 'שלוש דקות' שמעתם?', שואל ראש הישיבה, ומספר כך: היה זה לפני ששים שנה ויותר התקיימה בישיבה מסיבת חג השבעות. כנהוג בישיבה היו רגילים להשתתף במסיבה ראשי הישיבה וכל הרמ"ם. השמועה עברה מפה לאוזן שמרן הרב ביקש מאביכם רבי נסים לדבר ולספר על תולדות הישיבה. היה מתח בקהל כי ידעו שהוא

מתמיד עצום ושתקן גדול ועניין את הציבור מה ידבר. הוא ניגש ודיבר שלוש דקות ואמר: כל המסירות נפש של מרן הרב הוא מסירות למען התורה ולמען ד', ואז הוסיף: והמסירות נפש הזו היא רק למענינו, שאנו התלמידים נלמד בשקידה ובהתמדה ונתעלה בתורה ויראת שמים, ולכן הכרת הטוב שלנו למרן רב היא שנמסור נפש להתמיד ולשקוד בעיון התורה ונתעלה בתורה ויראת שמים - וסיים.

אחד מהבנים שליט"א מציין כי ראו אצל האבא מרן הגאון רבי נסים בחוש 'כי הבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו'. כל השנים הוא היה צנוע והס' תיר את עצמו, בשש השנים האחרונות הוא לא נראה בציבור בכלל, לא הזכירו את שמו בכמות ציבוריות מלבד הזכרת פסקי הלכותיו, והנה אתמול בחלוויה, למרות שזה אסור חג ואנשים מיד אחרי חג באו מכל קצוות הארץ לחלוק את הכבוד האחרון.

'כולנו תחת רבי ניסים'...

לחדר הצנוע נכנסים מדי רגע, תלמידי חכמים, דיינים, מורי הוראה, אברכים, תושבי רמת אהרן ועוד שבאים להיפדר מהבית. לחדר נכנס אחד מבניו של הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל. רבי יעקב היה קשור בעבודתו האבה עם מרן הגאון רבי נסים שנים ארוכות, וגם ישב עמו שנים רבות ב'מותב תלתא' בהרכב משותף בבית הדין.

אחד הבנים שליט"א מספר: שבקשו למנות את רבי יעקב כרב שכונת 'נאות יוסף' בבני ברק שלח קודם לשאול את מרן ראש הישיבה הגרמ"מ שך זצוק"ל, ומרן זצוק"ל אמר לו: הרי קהילות האברכים בבני ברק זה תחת רבי נסים, רבי יעקב הגיב: כולנו תחת רבי ניסים... וכשמרן האבא הכ"מ נתן את הסכמתו התבצע המינוי כשלחכתרה הגיע להשתתף מרן ראש הישיבה זצוק"ל יחד עם האבא

מרן פוסק הדור זצ"ל...

גם כרבי יעקב החל לעשות 'מכירת חמץ' ברמת השרון היה מגיע כל שנה עם השטרות למכירת י"ג כאן בבית ובאחת השנים שהתאחר, האבא מרן זצ"ל ביקש להמתין עד שגיע הרב מרמת השרון. לפני כעשר שנים בעשרת ימי תשובה, האבא הכ"מ מאד הקפיד לאורך השנים לא להתאמץ בעשרת ימי תשובה כדי שיוכל לצום כראוי ביום הכיפורים, ובאותה שנה שאביכם הגאון הגדול רבי יעקב זצ"ל היה אחרי התקף הלב, קרא האבא לגאמנו בן דודנו הרה"ג ר' אברהם ישעי' קרליץ ואמר לו: "נוסעים לרמת השרון!" הוא התפלא, והאבא אמר לו: "אני חושש שרבי יעקב ירצה לצום ביום כיפור, בא ניסע אליו ואומר לו שלדעתי אסור לו לצום".

'בקבלת הייסורים!'

הדקות חולפות ועוד ועוד נכנסים 'המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון'. נכנס אחד מנכדי מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל ומספר, שלפני כמה שנים היו כמה שאלות לגבי כתיבה בספר תורה שהיו אחרונים שהחמירו לכתוב בצורה מסוימת, ומרן הגר"ש רצה לדעת את דעת מרן החזו"א זצוק"ל בנושא שלא התפרשה בספר, ושלא לשאול את מרן רבי נסים את ההכרעה של מרן החזו"א בנושא. או כשהיה חשש של 'עפולות' בעופות, ואחרי שהשוחטים הראו למרן הגר"ש הסרטה, הוא לא הכריע וביקש שמרן הגאון רבי נסים יסע לבדוק לצורך ההכרעה, ואז מרן פוסק הדור נסע יחד עם 'יבלחט"א חדיב"ג הגאון רבי שריאל רוננברג שליט"א, ראב"ד הבית דין, ולפי ההכרעה שהתקב' לה על ידם הורה מרן הגר"ש זצוק"ל לנהוג.

”פעם”, מספר לי הנכד שליט”א, “הגיע חשבון חשמל גדול מאוד. התברר שהגיעה ביקורת מחברת החשמל לבית הרב והם ראו שהבית מלא באנשים שנכנסים ויוצאים והסיקו שזה לא בית מגורים פרטי, עסק!”

יהיה עד הסוף, למרות שמצבי אז היה דחוק מאד". אחרי זמן נולדה להם בת, ואחרי תקופה קצרה נהרגו ההורים הנ"ל בתאונת דרכים רח"ל והבת יצאה מזה בריאה ושלמה. אמר הרב: כיוון שהם התחתנו אז נשאר להם המשך בעולם, ולאחר שנים נישאה אותה הבת לבן תורה ויש להם בנים ובנות ולרב היה קשר עימם.

יש לנו את רבי נסים בזכות הרעבעצין!

אחד הנכדים מספר ואנו מקשיבים: "כשהסבא מרן הגאון רבי נסים היה צריך ללכת מהבית, הוא היה פונה אל הסבתא הרבנית ואומר לה שהוא הולך למקום פלוני. היה פעם שהסבא היה בחולשה גדול לה עד שהיה קשה לו ללכת אפילו בתוך הבית והוא היה בדרכו לצאת מן הבית, ופנה אל הרבנית לומר לה שהוא הולך. ראיתי שכל כך קשה עליו ההליכה, אמרתי לו שאני יאמר לסבתא שסבא הולך, הוא אמר לי, לא, אני אלך ואומר לה, וכך היה".

פעם כשסבתא ישבה ליד הסבא לסעוד והיו נשים שחיוכו לה, הסבתא אמרה להם: "יש לי כאן ספר תורה חי, איך אוכל לעזוב אותו!"

הסבתא לימדה אותנו שכבוד הבעל זה לא רק בעניינים המעשיים, כמו להכין לו מה שצריך, אלא שצריכה האשה לדאוג לישוב הדעת ולמנוחת הנפש של הבעל ובפרט שבעלה עוסק בתורה ובפרט שרבים צריכים להורות לעם ולפסוק בדיני תורה ובעניינים העומדים ברומו של עולם. סבא אמר שמעולם הרבנית לא אמרה לו מה לעשות.

מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל התבטא באוזני תלמידו, הגאון רבי יוסף חיים קופשיץ שליט"א שבא לבקש ברכה לחתונה שלו וכך אמר: 'אתה אח, תבקש ברכה מאחותך (הרבנית קרליץ), אם יש לנו את רבי נסים זה הרעבעצין!'

כשאימה הרבנית קופשיץ ע"ה ישבה פעם שבעה בירושלים באה הרבנית ע"ה מבני ברק לנחמה מיד שהגיעה לבית הוריה פגש בה אביה ושאל אותה מי נשאר בבני ברק לשמור על הילדים? והשיבה: בעלי ר' ניסים אמר לה אביה: וכי בשביל זה נתתי לך אותו? בשביל שתסעי והוא ישמור על הילדים? ! והוסיף: אבל אם כבר הגעת, אז תנחמי ותסעי חזרה מיד!

פעם בהזדמנות אמרה הרבנית שגם היא חשבה כך, אבל מכיוון שבעלה ר' ניסים אמר לה שתסע אז שמעה בקולו.

יצאנו מהבית המיותם כדי לפנות מקום לעוד מנחמים, הצצנו בפנקס וראינו שיש בו די כדי כתבה, בבחינת 'מועט המיד על המרובה', שבוודאי עוד יסופר ויתואר, למען נדע את אשר היה לנו - ואיברנו בעוונותינו, ואולי נזכה ללמוד משהו מקצות דרכיו והליכותיו, והיה זה שכרנו.

למד בחברותא עם מרן פוסק הדור זצוק"ל. והיה היום היתה חתונתו של כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א עם בתו של כ"ק האדמו"ר מויז'ניץ רבי משה יהושע זצ"ל, החתונה נערכה ברוב פאר והדר בשיכון ויז'ניץ בבני ברק ומרן הגר"נ זצוק"ל שכיחן בימים עברו כראש ישיבה בישיבת ויז'ניץ הרגיש מחובתו ללכת ולהשתתף בחתונה.

הוא יצא מהבית כאן ברמת אהרן יחד עם רבי צבי נייהו וצעד רגלי לשיכון ויז'ניץ כשכל הדרך הם משוחחים בעל פה בסוגיא בה הם עסקו. בהגיעם לשיכון לקראת מעמד החופה, הם נעמדו בצד ולא נדחפו בין הקהל והמשיכו ללמוד. מסביב יהם הסער, המולה גדולה המוני חסידי ויז'ניץ וסקווירא בהתרגשות, דחיפות מכל עבר והשניים ממשיכים בלימודם.

החלה החופה, ברמקולים שומעים את הברכות את הכתובה, את השירה, ומרן פוסק הדור עם החב" רותא ממשיכים בסדר הלימוד, כאילו הם כעת ביני עמודי דמבצר התורה 'כולל חזון איש'. נסתיימה החופה: החסידים שואגים: מזל טוב ומתחילים לשיר ומרן הגאון רבי נסים אומר לחברותא: ר' הערש, צריכים ללכת... והם שבים לרמת אהרן, שכל העסק בהלון ובחזור ובשעת השמחה הינו בדברי תורה כאילו הם בהיכל הכולל.

'כמו משקה 777'...

הזמן עובר, מנחמים נכנסים ויוצאים, אנחנו נעמדים בצד החדר כדי לא להפריע למנחמים ומ- נסים לקלוט עוד כמה עובדות. בזמנו, כשרבי נסים ומשפחתו התגוררו ברח' הרב כלוי, היתה סתימה בביוב בחצר הבנין, והיו שכנים שהאשימו את ילדי משפחת קרליץ בזה וטענו שהם צריכים לשלם. מרן הגר"נ רצה לשלם. אמרו לו הילדים: מה פתאום, הוא לא חייב לשלם, אבל מרן הגר"נ אמר: לחיות טוב עם שכנים כדאי לשלם!

אחד המנחמים מספר ששמע מהגאון רבי שמואל איינשטיין זצ"ל בשם מרן רזה הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, שרבי נסים זה כמו משקה 777 ששותים קצת וזה חריף מאוד, כך אצלו, הוא אומר בקצרה כמה מילים וזה חריף מאוד!

הסידור קידושין הראשון של רבי נסים היה בחתן וכלה שרצו להינשא, והבחור היה מבוגר והמיועדת היתה בגיל שע"פ החוק היה אסור לה עדיין להינשא. הם הלכו לכמה וכמה רושמי נישואין ולרבנים וכולם לא הסכימו לסדר להם קידושין בגלל החוק. פנו לרבי נסים ואחרי ששמע את פרטי העניין השיב להם שהוא מוכן לקחת על עצמו את סידור הקידושין שלהם, וכך הווה. בני משפחת הכלה היו עשירים ורצו לתת לו שכר הגון על סידור הקידושין, אבל רבי נסים בנקיות כפיים שלו לא רצה לקחת מהם מאומה, ואמר לבנו: 'רציתי שה'שליח מצווה'

כמה מהמנחמים מעלים את היסורים שסבל מרן פוסק הדור זצוק"ל, במיוחד בשנים האחרונות שניטל ממנו כוח הדיבור והיה בחולשה. אחד מהם מספר על ת"ח מופלג, הגאון ר' דוד צבי הופמן זצ"ל, שהיה מורה הוראה בפ"ת, וכשנתגלתה אצלו בדמי ימיו המחלה ל"ע, לפני שהחל לעבור את טי-פולי הכימותרפיה ל"ע סר למעונו של רבו כאן לבית ודן עם מרן זצוק"ל שעה ארוכה בשאלות הלכתיות שהתעוררו בעקבות הטיפולים. בסיום הדיון ההלכ-תי שאל רבי דוד צבי: איך עוברים תקופה קשה זו? מרן פוסק הדור שתק ואחרי מחשבה ענה: "בקבלת היסורים"!

'מעולם לא אכלתי גלידה'...

אנו שמים אוזנו כאפרכסת לשמוע עובדות בין השיטין על גדלות שניצוקה בדפוסי הפשטות. פעם בכה ילד בבית כאן על שלא הסכימו לשים לו סוכר בכוס החלב. רבי נסים התעניין לפשר הבכי. כשהסבירו לו את פשר הענין, ניגש אל הילד, פתח עמו בשיחה ואמר לו: "מילא מי שאין לו תאבון, מובן מדוע הוא צריך להמתיק את האוכל, אבל מי שכבר יש לו תאבון - בשביל מה הוא צריך להוסיף עוד טעם? !"

אומר אותו ילד שכבר בגר הרבה מאז: "למרות שעברו שנים רבות מאז, הדברים שנאמרו בחן מיוחד עדין עומדים בזכרוננו והשפיעו עלי מאוד". אחד מתלמידי רבי נסים ברר בפניו הלכה לגבי ברכה על גביע גלידה - האם יש לברך "מזונות" על הגביע. נענה הרב ואמר: "מעולם לא אכלתי גלידה... אבל כמדומה שאלו שאוכלים גלידה אינם מתכוונים לגביע".

מעבר לבית האבלים נשמעים קולות שירה מס-עודת ברית מילה שמתקיימת באחד הבנינים הסמו-כים ואחד מבני המשפחה נזכר בעובדה מדהימה: באחת השנים בדרשה שמסר ב'שבת שובה' ובסיום הדרשה הוציא הרב מכיסו מכתב ואמר: היה אחד ששלח אלי מכתב וכתוב כאן שצריך להתריע את הציבור על השכנים שעושים שמחות בביתם בשעות מאוחרות של הלילה שזה מפריע לשכנים ולילדים הישנים והרי זה גזל שינה.

הוסיף מרן ואמר כך: על עצם הדבר לא המקום כאן לדון בזה, אבל איך יתכן שיהודי יפריע לו שמ-חתו של השני, הרי זה צריך להיות הפוך! צריך אדם להתרומם ולהגיע לזה שיהיה שמח בשמחתו של השני, ולא רק שלא יפריע לו ועל כך צריך להתריע!

החתונה בויז'ניץ וה'ויחזור לתלמודו'

הגר"צ נייהו זצ"ל, חתנו של הישיש הקרלינאי רבי זלמן בריזל זצ"ל, היה שקדן עצום ובשנים עברו

כ

"ראו אצל

האבא בחוש

את 'הבורח מן

הכבוד, הכבוד

רודף אחריו'. כל

השנים הוא היה

צנוע והסתיר

את עצמו,

בשש השנים

האחרונות

הוא לא נראה

בציבור בכלל,

והנה אתמול

בהלוויה, למרות

שזה אסרו חג

באו המונים

מכל קצוות

הארץ ללוותו

למנוחות..."

'כולל חזון איש', שהשבוע ליוו המוני בית ישראל למנוחות את ראשו, מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל, הוציא מקרבו גדולים רבים שפיארו את כותל המזרח של עולם התורה. רק מעט ידוע על ההווי התורני הייחודי בין כתלי הכולל באותן שנים ועל קשיי הקיום של אחזקת התורה במבצר תורה מפואר זה, עוד בימים שבהם עמד אביו, הגאון הגדול רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל בראשו • יריעה מפעימה זו נחשפת כאן לראשונה, בשורה ארוכה של מסמכים מקוריים שהיו גנוזים עשרות שנים בארכיון המדינה והותרו לאחרונה לפרסום • מי שהצליח לאחר רוב עמל לאתרם, הוא הרב חיים נתנזון, והם מוגשים כאן לראשונה באדיבותו לעין הציבור

כולל חזון איש: המסמכים הנדירים

הרחב, ולצורך כך אף פועל גוף הממוקם בצפון ירושלים במשרדים גדולים ורחבי ידיים, שעמל לטרוק את כל המסמכים ואף להנגיש אותם לפני המבקשים להציץ בפרטיהם - 'ארכיון המדינה', האמון על פי חוק להנחות את עובדי המדינה בתחום ניהול המסמכים ושמירתם.

בתקופה האחרונה עמלים עובדי הארכיון 'להנגיש' את מיליוני המסמכים שנצברו מכל המקומות האפשריים לעין הקהל, על ידי טריקתם והצגתם לפי נושאים ותתי נושאים. אלא שמפאת ריבוי המסמכים, עד עתה הועלו להנגשה פרומיל זעיר מכלל המסמכים המצויים בארכיון, ולכן נפתח אולם קריאה שבהם ניתן לבקש תיקים מסוימים לפי נושאים ואישים, ותוך פרק זמן קצר, המבקש מקבל את החומר שנטרק בעבורו לעיונו לצורך עבודת מחקר או רכישת ידע וכדומה.

יודעי דבר שמכירים היטב את נבכי המתרחש בארכיון, ובהם מיודענו הרה"ג רבי חיים נתנזון שליט"א, גילו בין מיליוני המסמכים מסתתרים אוצרות מרתקים מראשית הקמת המדינה, ובהם תכתובות ומסמכים מרתקים ששופכים אור יקר

לכהן פאר בראשות הכולל. לאחר פטירתו התבקש בנו, מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל, למלא את מקומו. בתחילה לא ויתרו על שיעוריו בישיבת ויזניץ בה

הרביץ תורה לעדרים, וכעבור כשנתיים, הפציר בו מרן הקהלות יעקב זצוק"ל ליטול על עצמו את העול, כי המקום חשוב לגדל ולרומם את גדולי תלמידי החכמים של הדור הבא. לשם כך אף הובאו מירושלים עוד שתי דמויות הוד שיכהנו לצידו: הגאונים רבי משה דויטש זצוק"ל מחבר סדרת ספרי 'זיו היס', ורבי יהודה שפירא זצוק"ל.

הכולל הוציא מקרבו אין ספור גדולים שפיארו את כותל המזרח של עולם התורה בארץ הקודש. אך לא רבים יודעים כמה היו קשיי הקיום של אחזקת התורה במבצר גדול זה.

יוצאים לאור

בשנים האחרונות החליטה הממשלה לפתוח את אוצרות מסמכי המדינה מראשית הקמתה לקהל

ל מי שבקי בקורות ימיה של היהדות החרדית מאז מלחמת העולם שאימה להרוס ולהשמיד את עולם התורה בפרט והיהדות בכלל, משתאה לראות כיצד יד ההשגחה סובבה שבארץ הקודש קם מחדש עולם תורה מופלא. בחסד ההשגחה הצליחו גדולים וטובים לעלות לארץ הקודש ולהקים מחדש את ממלכת התורה הישיבות והכוללים.

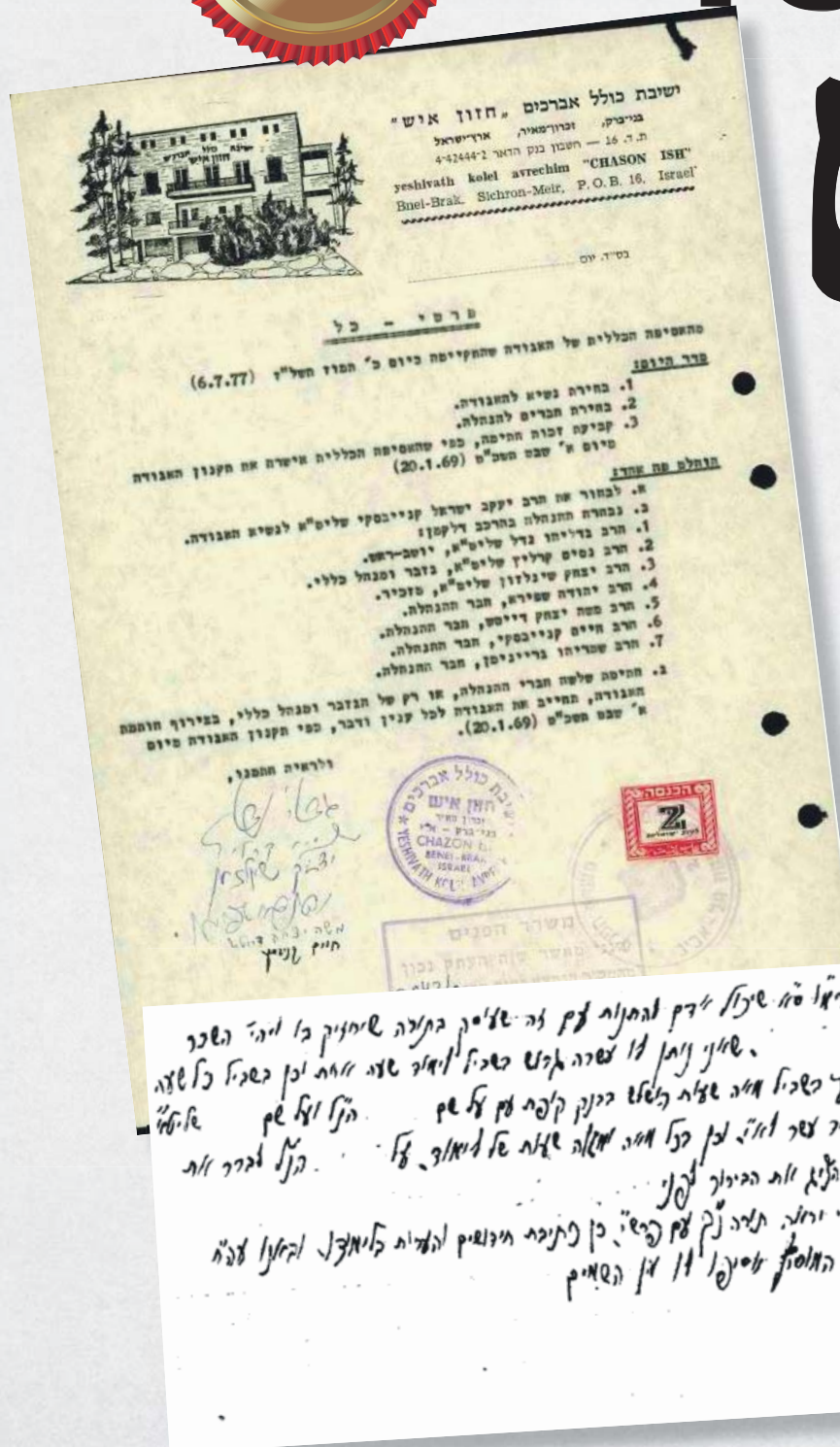
אחד המיוחדים בראשית צמיחתו של עולם התורה הוא כולל 'חזון איש' בבני-ברק, שהשבוע ליווה עם ישראל למנוחות את ראשו, מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל.

הכולל, שהוקם בשנת תרצ"ו, שכן תחילה בצריף שהוקם בשטח השייך לרבי יעקב הלפרין זצ"ל, שאף מימן בתחילה את המלגות לאברכי הכולל.

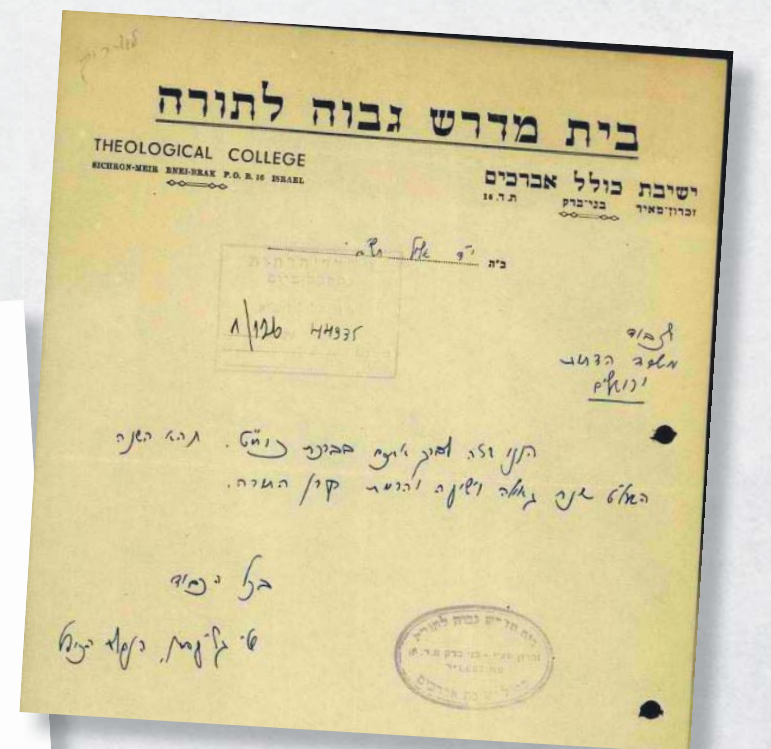
כעבור זמן יעץ מרן החזון-איש להעתיק את הכולל לחל אביב. כשעלה הגאון רבי שמואל וינטרוב זצוק"ל מראשי ישיבות נובהרדוק בגולה לארץ הקודש בשנת תש"א, הוא הועמד לכהן ברא-שות הכולל, אך כעבור שנה נסתלק לבית עולמו.

זמן קצר לאחר מכן, בשנת תש"ב, הורה מרן החזון איש לאחיינו, הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצוק"ל, לייסד מחדש את הכולל בבני ברק, כשמרן החזון איש משמש כמנהיגו הרוחני של הכולל ומסייע לאחזקתו, הוא גייס תורמים ועודד בעלי הון לערוך הסכם 'יששכר וחבולין' עם האברכים באומרו שמ' דובר בכולל המתעתדים להיות גדולי תורה.

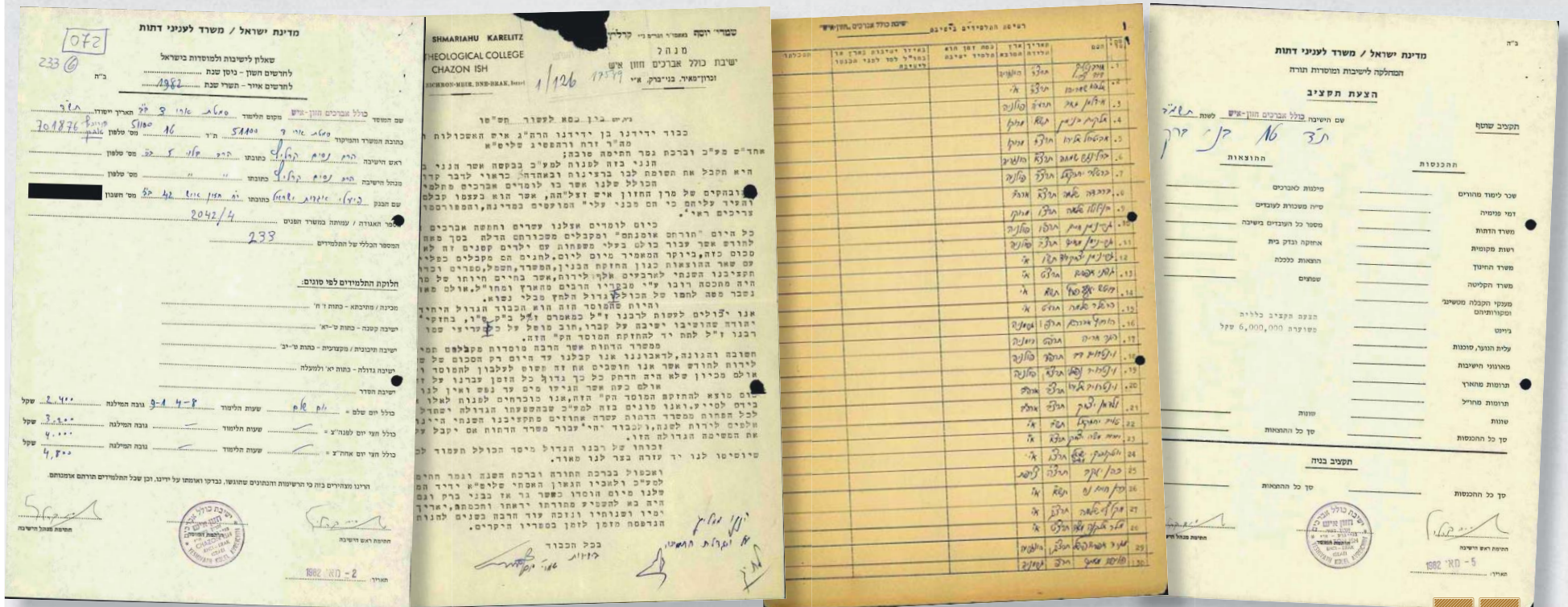
לאחר פטירת מרן החזון איש הוסב שם הכולל על שמו - 'כולל חזון איש', תחילה כיהן בראשותו הגאון רבי שמואל גריינימן זצוק"ל אך משגלה לארה"ב, בשנת תשס"ז התמנה הגאון רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל, גיסו של מרן החזון איש,

מרדכי ברגר
ציילומים: מרדכי ברגר

בסוף השבוע בא רבי נחום מאיר לתת לו את משכורתו, ורבי משה סירב לקחת בטענו כי הוא הגיע לכולל רק מיום שלישי... רבי נחום מאיר שלחו לשאול את מרן החזון"א זצוק"ל שאמר לו: הלא עכשיו התחתנת ואתה זקוק למטאטא ופטיש ומסמרים, קח את המשכורת...

שלישי, ובסוף השבוע בא רבי נחום מאיר לתת לו את משכורתו, ורבי משה סרב לקחת בטענו כי הוא הגיע לכולל רק מיום שלישי... רבי נחום מאיר שלחו לשאול את מרן החזו"א זצוק"ל שאמר לו - הלא עכשיו התחתנת ואתה זקוק למטאטא ופטיש ומסמרים, קח את המשכורת...

הגאון רבי נחום מאיר עצמו היה מחלק את המילגה לאברכים, ואם פעם איחר בחלוקת המלגה, ביקש אחר כך סליחה מהאברכים, ופעם שלא חש בטוב, שלח את החלוקה בידי אדם אחר נאמן, וביי קש להתנצל שלא הוא עצמו מחלק זאת, וככלל הוא נתן לאברכים הרגשה שהם עושים לו טובה שבאים ללמוד בכולל, ואווירה זו הורגשה כל ימי תלמודם.

חוסן אחים יקרים!

על קשיי הקיום באותם ימים יכולים אנו ללמוד ממכתב שנשלח ע"י הגרנ"מ קרליץ ומרן הקה"י יחידי לנדיבי עם בחו"ל, וכך כתבו במכתבם:

י"ך טבת תשי"ח
לכבוד הרבנים הגאונים יושבי על מדין עסקני הצבור ונדיבי עם אלקי אברהם כאשר הם שם ה' עליהם יחיו. ידוע ומפורסם לרבים טיבו וערכו של המוסד הקדוש והנשגב כולל האברכים, יציר כפיו של גאון עוזנו ותפארתנו רשב"י אדמו"ר בעל החזון איש זצוקלה"ה שהנהו ב"ה ביום תל התלפיות של כל מוסדות התורה בארץ הקדש, גדולי תורה ויראה

שלמד בחצי יום השני בכולל, והגאון הגדול רבי משה שמואל שפירא, גם הוא למד בכולל ועוד רבים כפי שיחשפו המסמכים. מרן החזו"א היה נכנס לכולל למסור שיעור פעמיים בשנה ביארצייט של אביו ואמו, מלבד זאת האברכים היו באים לביתו לפחות פעמים בשנה בחול המועד ובחגים לדבר עמו בלימוד.

מעניין לגלות, שבשעה שהגיעו הידיעות המרות מאירופה, למדו עניני עגונות בכולל, בהוראת מרן החזו"א, ומי שניהל את אווירת הלימוד באותן שנים היה מרן הקהלות יעקב זצוק"ל שלמד בכולל ונקרא 'הראש ישיבה', דיברו עימו בלימוד, ומי שעמד בראשות הכולל היה הגאון הגדול רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל, אביו של מרן הגר"נ זצוק"ל.

מרן החזו"א זצוק"ל ביקש מגיסו רבי נחום מאיר שידאג שהאברכים יאמרו חבורות בכולל מידי שבוע, כמו כן הורה לו לגבי חלוקת המלגות לאברכים שצריך להתחשב בטובת הכולל, ואברך עני שהוא ת"ח מופלג ונוכחותו לכולל היא חיווק גדול, הרי שיש בכך טובת הכולל ויש להתחשב בכך תחילה, ואילו אברך עני סתם הרי זה רק בגדר מצות צדקה ואין בכך טובת הכולל כקודמיו.

באותם ימים היה נהוג שחלוקת המילגות לאברכים התקיימה מידי שבוע בסופו ולא מידי חדש כמקובל היום, והטעם לכך היה כדי שיהיה לאברכים הוצאות שבת, וכשהגאון רבי משה ירוב זצ"ל הגיע ללמוד בכולל לראשונה, היה זה ביום

רבי נחום מאיר עצמו היה מחלק את המלגה לאברכים, ואם פעם איחר בחלוקת המלגה, ביקש אחר כך סליחה מהאברכים. ככלל, הוא נתן לאברכים הרגשה שהם עושים לו טובה שבאים ללמוד בכולל, ואווירה זו הורגשה כל ימי תלמודם

על פרשיות רבות שלא נודעו לרבים פרטיהם. השבוע, עם הסתלקות פוסק הדור מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל, העביר הרב נתנון לידניו מסמכים מאלפים ראשוניים השופכים אור על משימת הקמת הכולל, קשיי אחזקתו, והצהרת חברי ההנהלה שלו על מטרות האמיתית של מקום תורה גדול זה, והמסמכים מובאים בזאת באדיבותו לראשונה לפני קוראי יתד השבוע.

'הלא עכשיו התחתנת'...

באחד המסמכים שנחשפו לראשונה, גילינו את רשימות הלומדים באותם ימים, כך למשל נרשמו הלומדים יום שלם הגאונים: רבי שלמה הרשלר, רבי משה דויטש, רבי יצחק שיינלדון, רבי יהודה שפירא, רבי גדליה נדל, רבי אליעזר גולדשמיד, רבי שלמה כהן, רבי שלמה שמשון קרליץ, רבי משה טורק, רבי משה ירוב ועוד. והיו שנרשמו ללמוד רק חצי יום, כמרן הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ,

המכתב האישי שנשלח מהגולה למרן החזו"א

במסגרת מסמכים ייחודיים אלו נחשף לראשונה את פועלו הרב של מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל וכולל חזון איש, מן הראוי להציג מסמך מרתק נוסף, באדיבות נוסף, שבו כותב אביו של מרן הגאון רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל מכתב מיוחד משבתו בגולה בעיירת מישגולא לגיסו מרן החזון איש זצוק"ל, ובו הוא מודיע להם על מצב בריאותה של אחותו החולנית שחלתה וזקוקה לישועה.

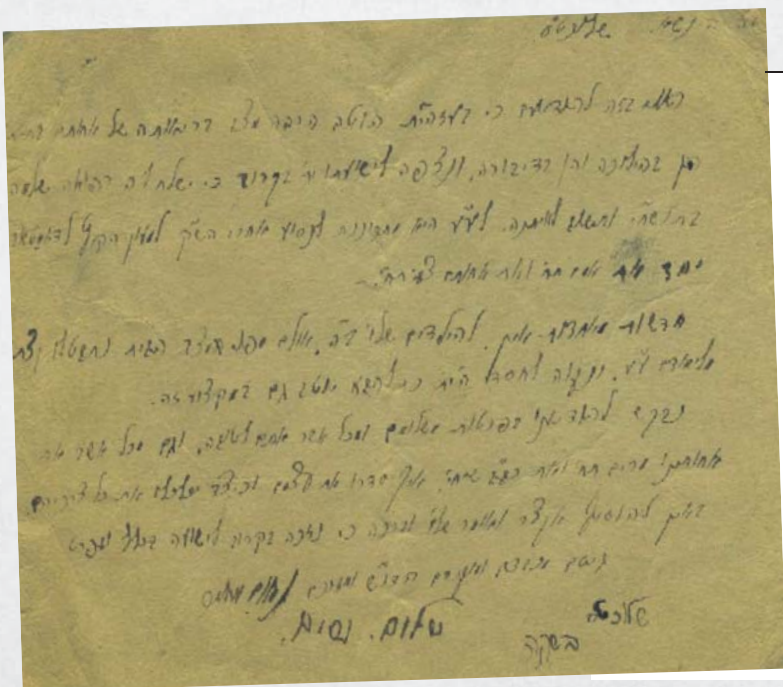
וכך הוא כותב בכתב ידו: 'ראשית בזה להודיעכם כי בעזה"ת הוטב הרבה מצב בריאותה של אחותכם בתי' הן בהילוכה והן בדיבורה, ונצפה לישועתו ית' בקרוב, כי ישלח לה ד' רפואה שלימה בתושח"י ותשוב לאינתה, לע"ע היא מתכוונת ליסוע אחרי השי"ק למעון הקיץ לדאסטאר יחד עם אמה תחי' ועם אחותם צבי' שתחי'.

חדשות מיוחדות אין, לילדים שלום ב"ה, אולם מפאת המצב בבית התבטלו מקצת מהלימודים לע"ע, ונקרה לחדסי השי"ת שהכל יוטב גם במקצוע זה.

נבקש להודיעני בפרטות משלומם, ומכל אשר אתם לטובה, וגם מכל אשר את אחותינו מרים שתחי' נקיבס" קין, ואת ב"ב שיחי', איך סידרו את עצמם ואיך יכללו את כל צרכיהם. באין להוסיף אקצר ואומר שלום וברכה, כי נזכה בקרוב לישועה לכלל ולפרט.

ממני מכבדכם ומוקירכם הדו"ש ומברככם - נחום מאיר.

המענין הוא שבתחתית המכתב כתבה האם אחותו של מרן החזון איש - בכתב ידה - שלוכט"ס - בשקה. ולצידה כתב מר פוסק הדור בהיותו ילד קט בכתב ידו - שלום - ניסים.

שוקדים בו על התורה וממנו יוצאת תורה הוראה לכלל ישראל. ידוע גם המצב הקשה שבו נתון המוסד הקדוש הזה אשר מאז גלה כבוד מישראל ונשבה ארון האלקים גאון הדור והדרו אדמו"ר זצוקלה"ה, אשר היה למוסד בבחינת אב ואם גם יחד, אבד למסתופפי המוסד האברכים גדולי התורה ומשפחותיהם המפרנס והמכלכל, וכעת הם נתונים בלחץ ודחק קשים מנשא ה' ירחם.

באחרונה סבל המוסד מהלומה קשה עם הסת' לקותו ללא עת של המנהל הדגול והמסור, הגה"צ ר' שמואל גריינימן זצלה"ה, גיסו ויד ימינו של אדמו"ר רשב"י החזון איש זיע"א אשר בעת האחרונה היה הוא הדואג והמשתדל היחידי למען קיומו של המוסד, והנפשות התלויות בו, ואף הוא לא הניח תמורתו איש חי רב פעלים לתורה ולתעודה, ועי"ז הוחמר המצב פי כמה וכמה, אי לזאת נתעורר ידידנו הנעלה גבר מורם מעם הרב הג' החו"ב ירא"ם כש"ת מוה"ר אלחנן יוסף הרצמן שליט"א, והתנדב לבא לעזרת ד' בגבורים תופשי התורה שבמוסדנו הקדוש, ולעורר את לבבות המתנדבים בעם לחוש להצלחתו ולרווחתו של המוסד המפואר הזה.

פונים אנו אפוא אליכם אחינו היקרים בבקשתנו מקרב לב לקרב את בא כוחנו הרב היקר מוהרא"י הרצמן הנ"ל להיות לו לאחיעזר ולאחיסמך במפעלו המרומם לרכוש חברים ותומכים למוסדנו, ולהביא אליו את התרומה איש כפי נדבת לבו וכברכת ה' אשר עליו. וזכות התורה הקדושה עם זכות רבנו הגדול קדוש ישראל בעל ה'חזון איש' זצוקלה"ה תעמד לכל אשר יושיט יד עזרה לבא כוחנו הנ"ל בכל צורה שהיא להתברך בברכת ברוך אשר יקים את דברי התורה.

הבאעה"ח למען כבוד התורה ולומדיה
הרב יעקב ישראל קניבסקי - הרב נחום מאיר קרליץ'

גדולים מעשי ניסים

מעלעול במסמכי הכולל המצויים בארכיון, אנו מגלים כמה השקיע מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל לרומם ולטפח לומדי הכולל ורווחתם.

בתקנון שנרשם על ידי המוסד בחתימת ידו, אנו מוצאים את עיקרי הרעיון במטרת הקמת הכולל לה- כשיר ולהשלים תלמידי חכמים ובעלי הוראה, וכך נכתב בין היתר: המטרה - 1. להפיץ תורה ומוסר היהדות, ולאפשר לאברכים להשתלם בהוראה. 2. לספק את צרכי האברכים המשתלמים בהוראה. 3. לרכוש מגרשים כדי להקים בנינים עבור מקומות תפילה ולימוד וכן עבור מגורים בעבור חברי האגודה. בסיומו נאמר שתקנון זה מבטל את התקנון שהיה בט"ז שבט תשכ"ד.

שותפות אמת עם הגרא"י פינקל זצוק"ל

פרט מאלף מגלים אנו מתוככי המסמכים על שותפות מעניינת של גדולי הדור בכיסוס הכולל, וממסמך מענין מחודש אלול שנת תש"ה בו נכתב דו"ח מפורט על תלמידי הכולל מנהליו והעומדים בנשיאותו, מגלים אנו פרטים חדשים שלא היו ידועים עד כה.

מלבד שמותיהם של אברכי הכולל בשנת תש"ה, שכולם שמות חשובים ונודעים, מתברר מעיון במסמך כי היתה שותפות מעניינת בין מרן החזו"א זצוק"ל לבין מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל בניהול הכולל. באותו דו"ח אנו מוצאים גם כי מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל מפוניבז' הרביץ תורה ויראה באברכי הכולל. מרן החזון איש עצמו קיבץ כמה נדיבים שיתקשרו בהסכם י"ששכר וזבולון' עם מספר אברכים שתורתם אומנותם, והוא אף ערך וניסח בעצמו את נוסח ההסכם, זו היתה התשתית הראשונית לכולל חזון איש.

יצוין, כי זה נעשה למרות שמרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל הקים אף הוא מוסד משלו, הלא היא ישיבה וכולל מיר בירושלים, שהפכה למ- עצמה שלמה של תורה, ומרן גאב"ד פוניבז' העמיד את כולל פוניבז' בקרבת מקום לכולל חזון איש, ועם זאת לא הפריע הדבר לתרום ולסייע לכולל חזון איש, כי גדולי התורה מטרדם אחת לרומם קרן התורה בכל אתר ודרך.

במסמכים השונים רואים את עליית דמי המלגה לאברכי הכולל, כשבמסמך מחודש אלול תשל"ו בחתימת ידי מרן זצוק"ל, היו באותה עת 151 אבר- כים מהם 18 בני חו"ל, ועלות מילגת כל אברך הינה בין 400 ל"י ל- 800 ל"י. שנה לאחר מכן בחודש תשל"ז בחתימת ידי מרן זצוק"ל עולה כי למדו באותה עת 151 אברכים מהם 22 בני חו"ל, ושעות הלימוד מהשעה 9-1 בבוקר ומהשעה 4-8 אחה"צ, וגובה המילגה ליום שלם בין 600 ל"י ל- 1200 ל"י. ואילו במסמך מחודש אלול תשל"ט בחתימת מרן זצוק"ל עולה, כי באותה עת למדו בכולל 165 אברכים, מהם 24 בני חו"ל, ותקציב האברך הוא בין 1500 ל"י ל- 3000 ל"י. ובחודש כסלו תשל"ב כותבים אודות מטרת הכולל בחתימת ידי מרן זצוק"ל - 'להעמיד גדולי תורה בישראל'.

בחודש שבט תשל"ב מציין מרן זצוק"ל בטופס מיוחד כי למדו בשנה זו 120 תלמידים, ונמסרים שיעורים על ידו 'לפעמים', ובשנה זו עזבו את הכולל 8 שנעשו רמי"ם, ואחד שנעשה רב מוכר.

דבר ייחודי מוצאים אנו בטפסים שנשלחו בחודש י' טבת תשכ"ט בחתימת ידי מרן זצוק"ל, שאז למדו בכולל 82 אברכים, 24 מהם עד גיל 24, 39 מהם עד גיל 35, ו-19 מגיל 35 ומעלה. והיתה אף חלוקה לעדות, 74 אשכנזים, 6 עדות המזרח, ו-2 תימנים. והתשלום לאברך הוא בין 100 ל"י ל- 300 ל"י. ובו מוסיף הגר"נ בכתב ידו שמלבד שיעוריו, לפעמים יש חבורות מאברכים שאומרים תורה.

מסמך מרתק במיוחד הינו הפרוטוקול מכ' תמוז תשל"ז של אסיפה כללית למנות חברי הנהלה ויושבי ראש להתנהלות הכולל, ובסיומו נכתבו ההחלטות שהתקבלו פה אחד:

לבחור את הרב יעקב ישראל קניבסקי שליט"א לנשיא האגודה.

נבחרה הנהלה בהרכב דלהלן:

הרב גדליהו נדל שליט"א - יושב ראש.

הרב ניסים קרליץ שליט"א - גזבר ומנהל כללי.

הרב יצחק שיינלזון שליט"א - מזכיר.

הרב יהודה שפירא שליט"א - חבר הנהלה.

הרב משה יצחק דייטש שליט"א - חבר הנהלה.

הרב חיים קניבסקי שליט"א - חבר הנהלה.

הרב שמריהו גריינימן שליט"א - חבר הנהלה.

בתחתית המסמך חתומים בחתימותיהם:

הגאונים: רבי גדליה נדל, רבי ניסים קרליץ, רבי יצחק שיינלזון, רבי יהודה שפירא, רבי משה יצחק דייטש ורבי חיים קניבסקי - שחתם אחרון, ואף נותר אחרון שיבלחט"א עמנו כיום עמו"ש.

בין המסמכים מגלים אנו כמה מרן זצוק"ל חס על זמנו לבל תחבטל תורתו בשל ניהול הכספים

והמילגות של חברי הכולל, וכך לדוגמא במכתב מיוחד מכ"ו אדר תשכ"ח הוא וכתב להרב צבי קליין ממשרד הדתות - מסרו לי שכת"ר רוצה להיפגש אתי ולדבר עמי על כמה ענינים, ואקווה בע"ה בהז- דמנות הראשונה שאהיה בירושלים אבקרו. ועל מה שביקש שאתקשר עמו בטלפון, כמו שאין לי טלפון בביתי וגם לא אצל שכני, זה ביטול זמן גדול אצלי, ללכת לחפש טלפון, וגם טרחה גדולה.

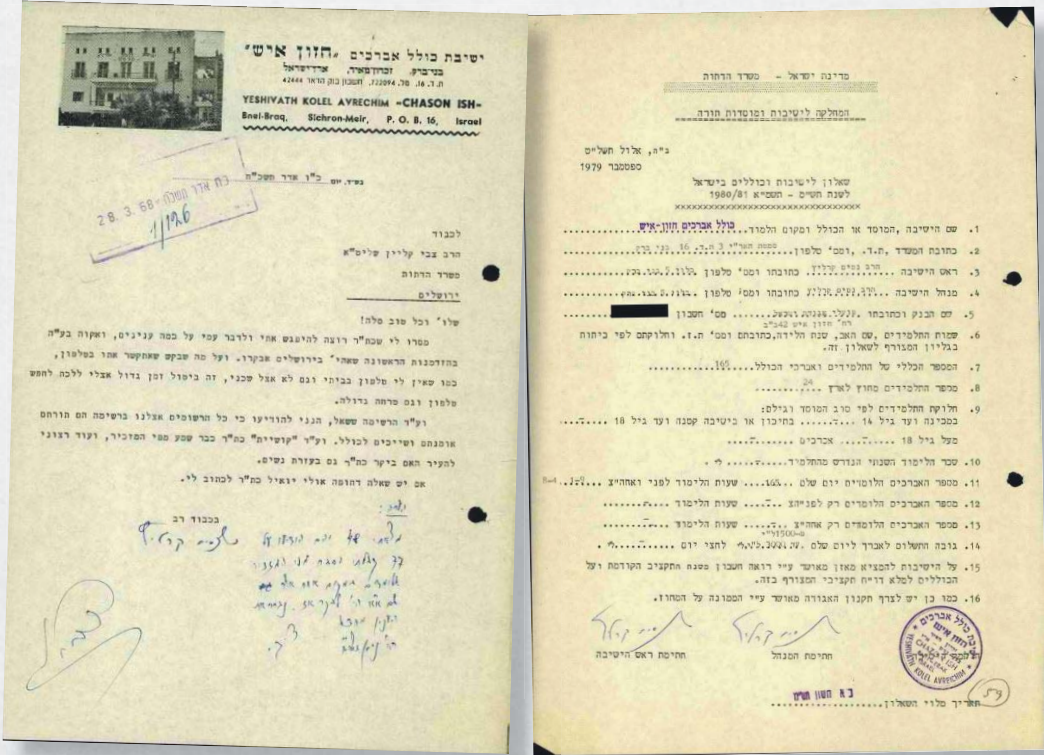
'והח"מ סובל ל"ע זה שנים...'

במסמך מיום י"ח באייר תשי"ז, מתנה אביו של מרן זצוק"ל, הגאון הגדול רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל אודות הקשיים הקיימים באחזקת הכולל, ובו הוא מזכיר את הסתלקותו ללא עת של גיסו הגר"ש גריינימן, שבעת האחרונה כל עניני התש- לומים היו נתונים בידו, והוא מתוודה אודות עצמו באומרו - והח"מ סובל ל"ע זה שנים ממחלה קשה ורוב הזמן הוא שוהה בבתי חולים, וגם המזכיר עזב את הארץ וכו'.

במסמך נוסף מגלים ראשי הכולל את צפונות ליבם אודו מטרת הכולל וזה מה שכתבו בלשונם - 'הכולל מסודר, התמיכות החודשיות ללומדים הן מהגבוהות ביותר מבין כל הישיבות, והודות לכך יכולים להתמסר ללימודים בלי דאגות פרנסה. הלומדים הם לפי בחירה אישית מלבד שעתיים ביום שלומדים בצוותא מסכת חולין, הרצאת שיעור מתקיימת מידי ליל שבת ע"י הרב קניבסקי...

ברשימה מיוחדת שמוצאים אנו בין הארכיון, מגלים אנו את רשימת הלומדים בכולל חזון איש בראשית שנות הקמתה, כשבראש הרשימה מרן הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי, ואחריו על הלומדים, בהם בולטים הגאונים: רבי שמריהו אלפא, רבי יחזקאל ברטלר, רבי מאיר גריינימן, רבי חיים גריינימן, רבי שלמה הרשער, רבי יצחק יונה טורצין, רבי יחזקאל טויב, רבי משה יצחק יברוב, רבי דוד פונקל, רבי חיים קניבסקי, רבי ניסים קרליץ, רבי שלמה זלמן הורביץ, רבי אברהם הורביץ, רבי אהרן רוטר, רבי חיים יצחק שיינלזון, רבי אברהם שולמן, רבי קלמן שטיינברג, רבי יהודה שפירא, רבי דוד שמידל, רבי עזרא שוחט ועוד רבים. כשלצד כל אחד יש תאריך לידתו וארץ מוצאו.

עוד מצאנו מימי הבראשית, שהכל יודעים כי שמו של הכולל היה בתחילה זכרון יוסף ולאחר פטירת מרן החזון איש נקרא על שמו, אולם מסמך מרתק שנכתב בשנת תש"ח מגלה את שמו הראשון האמיתי - 'בית מדרש גבוה לתורה' - ישיבת כולל אברכים זכרון מאיר בני ברק. כפי שנכתב במכתב ברכה שנשלח למשרד הדתות ובו חתום מזכיר הכולל באותם ימים - רבי אליהו גליקסמן.

אמת מזה נהדר

מראות מחייו של מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל | צילומים: שוקי לרר

